

МОТИВИ и КОНЦЕПЦИЯ

на съдия МЛАДЕН ПЕТРОВ ДИМИТРОВ, кандидат за избран член на ВСС

„Чл. 117. (1) Съдебната власт защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата.

(2) Съдебната власт е независима. При осъществяване на своите функции съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите се подчиняват само на закона.

.....

Чл. 118. Правосъдието се осъществява в името на народа.“

Конституция на Република България

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

Решението ми да се кандидатирам за избран член на ВСС възникна спонтанно, в резултат от разговорите ми с колеги и обсъждането на много общи за системата на съдебната власт актуални проблеми. И тъй като не приемам позицията на вечно недоволните, стоящи отстрани критици на работата на действащите до момента съвети, реших, че по-достойната позиция е ако човек има идеи, визия и желание за административна работа, да се включи пряко в разрешаването им.

Приемам дейността на Висшия съдебен съвет за изключително трудна и отговорна, а не като привилегия или място за комфортно пребиваване в елита на системата, ласкаещо егото. Съзнавам, че освен орган натоварен с

административни функции, ВСС изгражда облика на системата в обществото, в отношенията със законодателната и изпълнителната власт, участва в определянето на основните насоки и политики за развитие на правосъдието.

Административната дейност по съществото си е управленска, но спрямо правораздавателна дейност на органите на съдебната власт се явява обслужваща, насочена към създаването на най-благоприятни условия за осъществяването ѝ. В работата си до момента натрупах немалко административен опит, който съчетан с продължителен съдийски стаж, макар и на първоинстанционно ниво, познаване на системата отвътре, ми дават увереността, че мога да бъда полезен. Кураж за това черпя и от доверието, което моите колеги ми гласуваха, чрез издигането на кандидатурата ми пред Вас, което е и признание за свършеното от мен до момента.

Позволете ми да изложа пред Вас, някои мои виждания за основните аспекти от дейността на Висшия съдебен съвет, като орган на който законът възлага да представлява съдебната власт, осигурява и отстоява независимостта ѝ, определя състава и организацията на работата на органите ѝ, както и целите за постигането на които бих работил, ако ми гласувате доверие.

Винаги в работата ми до настоящия момент съм възприемал, че основното призвание на съдебната власт е да защитава правата и законните интереси на лицата. Необходимо условие за осъществяване на това възложено от конституцията правомощие, е независимостта на органите на съдебната власт и законността на действията им в процеса по правоприлагане.

Независима система, но не саможива, откъсната от реалността, от развитието в обществено-икономическите отношения, от новите технологии и потребностите на хората, чийто правни интереси следва да защитава.

За да може да отговори на обществените очаквания и да осъществява правосъдието в желаната му форма – бързо, предвидимо и качествено, намирам, че системата на съдебната власт трябва да бъде оптимизирана в структурно и технологично отношение, по начин по който да позволи на гражданите достъп до правосъдие, разбиран не само в пространствен аспект, а като възможност да се получи компетентна, квалифицирана, професионална защита, удовлетворяваща необходимостта от справедливост.

Но може ли система, работещите в която на различните инстанционни нива, изпитват усещане за недостатъчна оцененост на положения труд, съмнение за

необективна преценка на качествата им за кариерно израстване, а понякога и пълна липса на перспектива за такова, да бъде в състояние авторитетно да охранява правата на потърсилите съдействие. Напрежението в системата, породено от липсата на предвидимост и най-вече ритмичност в кариерното израстване, води до рутинност в работата и демотивация /поякога и пълна липса на стремеж/ за повишаване на професионалната квалификация.

Така маркирани, намирам, че се открояват няколко важни насоки, по които Съвета е необходимо да продължи интензивно да работи, както в обсега на правомощията си така и в рамките на представителната си функция в отношенията със законодателната и изпълнителната власт :

Отстояване независимостта на съдебната власт;

Достигане до концептуално решение за въвеждането на електронното правосъдие;

Оптимизиране структурата на съдилищата;

Гарантиране, предвидимост и ритмичност на кариерното израстване;

Справедливо възнаграждение за положен труд и социален статус на магистрата;

Независимостта на съдебната система, макар и нормативно закрепена не е даденост, а следва непрестанно да се отстоява, като се проявява най-вече чрез дейността на отделните органи. Както се приема в Становище № 10 (2007) на Консултативния съвет на европейските съдии - Consultative Council of European Judges (CCJE) на вниманието на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно „Съветът на съдебната власт в служба на обществото ” - Независимостта на съдиите не е изключително право или привилегия, дадени им за техен личен интерес, а е в интерес на законността и на всеки, които търси и очаква правосъдие. Затова независимостта като условие за безпристрастността на съдиите, дава гаранция за равенство на гражданите пред съда.“ Намирам, че една от основните гаранции за независимостта на магистратите е свободата на формиране на волята им. Само воля формирана на база свободно, обективно, всестранно и пълно преценяване на фактите, без опасения от евентуалните неблагоприятни последици от лично или служебно естество, при засягане отделни частни интереси, може да гарантира безпристрастието и независимостта на системата. Именно в осигуряването на тази спокойна и свободна среда за работа е ролята на Висшия съдебен съвет, включително и чрез активни действия в защита на магистратите

при неоснователни целенасочени атаки от заинтересовани лица или други органи на държавната власт.

Следващите два проблема са отчетени и засегнати повече или по-малко в доклада на Европейската комисия относно върховенството на закона за 2021г., като са констатирани опасения във въвеждането на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС) при липса на пълен процес на цифровизация, дори и след приключване на финансираният от Европейския социален фонд (2016—2020 г.) проект „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата“. В това отношение считам, че при липса на достатъчна цифровизация и техническа подготовка за въвеждането на електронното правосъдие, като единствена и основна форма, то е необходимо да се премине през преходен, смесен период, за да се синхронизира нормативната уредба с техническите възможности на информационните системи въведени в органите на съдебната власт. Правомощие на ВСС, е както да одобрява тези системи, след съгласуване с министъра на правосъдието, така и да осигурява системната им интеграция и оперативната им съвместимост. Само при пълна техническа съвместимост на информационните системи на съдилищата /включително и на административните/, с тези на останалите органи и лица участващи в процеса, може да се мисли за пълно електронно правосъдие. Като Административен ръководител на един от пилотните съдилища, съм запознат с проблемите на ЕИСС, като знам колко много се направи и прави за да се усъвършенства системата в „движение“, с помощта на сформирания работни групи към ВСС. Със сигурност бъдещето е в новите технологии и цифровизацията, в каквато насока е необходимо да продължи интензивната работа на съвета. Най-правилният път за мен е не пълно отричане и връщане в изходен етап, а приемственост и надграждане на постигнатото.

По отношение на оптимизацията на съдебната карта, също намирам, че следва да се стъпи и използва всеобхватния експертен анализ, направен в рамките на проведеното изследване и множеството отчетени показатели довели до предложения и приет на заседанието от 18.02.2021г., на Пленума на ВСС, „Модел 4“. Окончателното решение, обаче, следва да се вземе след провеждане на широк обществен и професионален дебат за намиране на най-правилното решение, удовлетворяващо заинтересованите страни. При всички положения неблагоприятните демографски изменения, предпоставят скорошното намиране на разрешение, което трябва да бъде добре обмислено и по възможност,

съгласувано и по възможност съчетано с провеждане на административно-териториална реформа. Съдилищата следва да се структурират, но не само на база на миналите и текущи показатели, но и на база предвижданията от социално-икономическото естество, перспективите за развитие на отделните райони, криминогенната обстановка, миграционните процеси и не на последно място тенденциите за развитието на правото. За последното е необходимо да осъществи тясно сътрудничество и ползват достиженията на академичната мисъл, ведно и експертизата на юридическата общност.

С измененията на ЗСВ от 2016г., бе съществено променен редът за на провеждане на конкурси в съдебната система, като създадената нова уредба на практика ги забави значително, блокирайки възможността за навременно кариерно израстване от една страна, а от друга затрудни работата на съдилищата, до степен да не могат да се сформират състави.

Логично, в търсене на изход от създадената ситуация, бе престъпено към масово командироване, като към момента около 10 процента от съдиите, правораздават по този ред. От изключение, командироването е на път да се превърне в основен способ за псевдокариерно израстване, което обезсмисля идеята за проверка на качествата през конкурсната процедура. Всъщност срокът на командироване често продължава с години, което не е в интерес нито от гледна точка на командированите магистратите, намиращи се в състояние на професионална и лична несигурност, нито на независимостта на правораздавателната дейност.

Законовата уредба след измененията на ЗСВ от 2020 г., не изключи възможността за провеждане на самостоятелни конкурси за отделни съдебни райони, но изникна проблемът за възможността от различно оценяване на едни и същи кандидати, от различни конкурсни комисии и съответно получаването на неприемливи различаващи се изводи относно квалификацията ми.

Ето защо, намирам, че занапред с активното участие на ВСС, следва да се преусмисли основно реда за кариерно израстване, като се ползва опита проучен в останалите държави-членки на ЕС и възприемат добрите практики. Има място да се мисли и за замяна на конкурса, като основание за заемане на длъжността с избор, който към момента се оказва по-рационалното средство при административните ръководители. Въпрос на решение е дали този избор да се провежда централизирано или децентрализирано, като се изготвя в резултат на

това предложение до ВСС, но личното ми мнение, е че инициативата за законовите промени трябва да произлезе от системата, а не да се наложи отвън.

Възнагражденията винаги са били чувствителна тема, както за магистратите, така и за обществеността. Намирането на справедлив подход при определяне възнагражденията на магистратите дълги години се оказва труден проблем за разрешаване за не един състав на ВСС и най-вече намирането на баланс между интересите на отделните нива. Години наред бе проучван чуждия опит, извършвани допитвания сред работещите в системата и предлагани проекти.

След обсъждане с колегите ми искам да споделя една възприета идея, която и е да не уникална, тъй като частично е била предмет на обсъждане, намирам че поне би могло да се постави на по-широка дискусия. Балансът между потребностите на магистратите и възможностите на Държавния бюджет изисква да се вземе обективен критерий, който да отчита икономическите условия. Такава идея е залегнала в разпоредбата на чл.218, ал. 2 от ЗСВ, която определя възнаграждението за най-ниската съдийска, прокурорска и следователска длъжност в размер на удвоената средномесечна заплата на заетите лица в бюджетната сфера съгласно данните на Националния статистически институт. Ако този критерий бъде доразвит и възнагражденията на останалите нива се определят в процентно отношение, спрямо основата, то няма да се получава прогресираща разликата в заплащането между отделните нива. С промяна /актуализация/ на основно възнаграждение по чл.218, ал. 2 от ЗСВ ще се променя и възнаграждението за всяко ниво, като процентното съотношение няма да се изменя. Чрез инструментите на допълнителното възнаграждение за прослужено време /особено ако отпадне ограничението от 40 %/ и ранговете, ще може да се компенсира разликата и осигури доближаване на възнагражденията между магистратите с по-дълъг стаж и квалификация, с тези от горните инстанции.

Считам, че чрез намирането на правилния подход за определяне на възнагражденията, при отчитане на стаж, квалификация и специфични отговорности за съответното институционно ниво, ще уталожим напрежението в системата и ще дадем възможност да се отсеят тези, за които кариерното израстване е продиктувано само от материални подбуди, от магистратите, които целят повишаване на квалификацията си и професионално усъвършенстване на по-горно ниво.

Освен за трудовите възнаграждения, съществен е и въпросът за осигуряване на достоен социален статус на магистратите и след приключване на

активната им дейност. Принципът за несъвместимост лишава голяма част от магистратите от възможност да получават допълнителни доходи, което не може да бъде компенсирано от гратификационното обезщетение по чл.225, ал.1 от ЗСВ. Ето защо е налице поле за активна работа от страна на ВСС, по обсъждане и достигане на политическо решение и консенсус за законодателни промени в нормативната база и пенсионния статус на магистратите. Чуждестранният опит в това отношение сочи, че обвързването на пенсията за осигурителен стаж и възраст, с определено процент от достигнатото възнаграждение като магистрат, е не само социална, но и съществена антикорупционна мярка.

Всички засегнати по-горе въпроси, касаят не само магистратите, но и в много случаи са относими и спрямо съдебните служители. На много места се среща дисбаланс в съотношението между съдебни служители и магистрати, в резултат на което се достига до неравномерно натоварване, при сравнително еднакво заплащане. Необходима е оптимизация и гъвкавост в щатната численост на съдебните служители, насочване към тези съдилища в които е налице необходимост.

В заключение бих искал да споделя, че всичко изложено по-горе е в резултат на наблюденията и опита натрупани през годините работа в системата. Маркирах няколко важни, според мен, проблема за системата и предложих моите виждания за разрешаването им, без да претендирам за изчерпателност, правота на преценката или желание да споделим мнението ми. Ако ми гласувате доверие, ще се старая да не разочаровам тези, които ме познават и да оправдая очакванията на всички, които разчитат на активна, прагматична и резултатна работа в Съвета.

Гр.Велико Търново,

01.04.2022г.,

С уважение :

Съдия Младен Димитров,

Кандидат за избран член на ВСС.